

HISTORIAN YSTÄVÄ

HISTORIAN YSTÄVÄIN LIITON TIEDOTUSLEHTI 1/2006

Toimittaja Jyrki Vesikansa. Puh. 09-777 3074, sähköposti jyrki.vesikansa@kolumbus.fi.
Os. Papinmäentie 17 D, 00630 Helsinki. Vammalan Kirjapaino Oy.

SUOMALAISET HISTORIAPÄIVÄT

■ Suomalaiset Historiapäivät järjestetään Asikkalassa ja Lahdessa 9-11.2.2006 seitsemännen kerran. Kansanedustuslaitoksemme täyttää ensi vuonna sata vuotta ja J.V. Snellmanin syntymästä on kulunut 200 vuotta. Vaikka näitä teemoja käsitellään ensi vuonna useissa tilaisuuksissa, ei niitä ole katsottu voitavan jättää vaille huomiota myöskään Historiapäivien osalta. Ne ovat siis Lahden osuuden pääteemat. Lisäksi käsitellään Itä-Euroopan kansannousuja neuvosto-aikana.

Vuoden yritys on SOK, jonka yli satavuotista taivalta juhlistetaan kolmella luennolla perjantaina 10.2. aamupäivällä. Kaikki nämä luennot Lahdessa kongressikeskus Fellmanissa 10-11. 2. ovat yleisölle avoimia ja ilmaisia.

Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen avaa historiapäivät 10.2. klo 13.00, jonka jälkeen esitellään vuoden 2005 historiategi. Danielson-Kalmarin -kutsuseminaarissa Asikkalassa 9.2. on teemana Islam ja Eurooppa. Saman päivän yleisöluento Vääkсын yhteiskoulussa klo 17.00 käsittelee arabikansojen historiaa.

Tässä siis ensi helmikuun antia. Mutta muutama sana Historiapäivien taustasta. Kaikki alkoi kesällä 1990, kun päijätämäläiset vaikuttajat halusivat löytää Vääkсында sijaitsevalle valtioneuvos J.R. Danielson-Kalmarin huvilalle jotakin historiaan liittyvää käyttöä. Tällöin ideoitin Danielson-Kalmarin nimeä kantavat kutsuseminaarit, joista ensimmäinen järjestettiin helmikuussa 1991 puoli vuotta ennen vallankaappausyritystä Moskovassa. Ideana oli käydä läpi Suomen ulkopoliittikan ja historian keskeisiä kysymyksiä 1990-luvun muutosten valossa.

1990-luvun lopulle tultua Suomen EU-jäsenyys oli tuonut uutta laaja-alaisuutta Suomen historian-tutkimukseen. Eurooppalaiset ja

■ LIITON VUOSIKOKOUS

Historian Ystävien Liiton vuosikokous pidetään keskiviikkona 1. maaliskuuta 2006 kello 18.00 Helsingissä Tieteiden talolla, Kirkkokatu 6 salissa 505. Vuosikokousasioiden jälkeen esitellään Vuoden 2005 historiategi-kilpailun satoa. Kahvitarjoilua.

■ EGYPTIN-RETKI

Toisella Egyptin-retkellä 24.3.-3.4.2006 saattaa olla vielä peruutuspaikkoja. Matkan hinta on 2390 euroa. Lisätietoja saa Olympia-matkatoimistosta, puh.09-6962770.

■ LIITON JÄSENTIEDOTUS

Historian Ystävien Liiton toiminnasta kerrotaan ensi sijassa Historian Ystävissä. Säilytä siis lehti ainakin tapahtumiin saakka.

Liiton kotisivut ovat [www-osoitteessa http://pro.tsv.fi/hyl](http://pro.tsv.fi/hyl). Ne pyritään pitämään jatkuvasti ajan tasalla.

Tietoja saa myös sihteeriltämme Julia Burmanilta, joka on parhaiten tavoitettavissa Tieteiden talolla keskiviikkoisin klo 16-17 ja torstaisin klo 10-12 puhelimella 09-22869351. Faksinumero on 09-228 69266 ja sähköpostiosoite shs@histseura.fi. Postiosoite on Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki.

Liiton puheenjohtajana on suurlähettiläs Heikki Talvitie.

SUOMEN HISTORIALLINEN SEURA

Kevään ohjelmaa (kaikki tilaisuudet maanantaisin kello 18 Helsingissä Tieteiden talolla, Kirkkokatu 6).

- Ma 23.1.2006 (sali 505): Professori Jukka Korpela: Keskiaikainen itäraja läpi itäisen Fennoskandian metsävyöhykkeen - mikä se on?
- Ma 27.2.2006 (sali 104): Professori Kimmo Katajala: Identiteetit suurvallan ajan itärajalla.
- Ma 27.3.2006 (sali 505): Fil. tri Jukka Kokkonen: Rajarauhat paikallisena selviytymisstrategiana Ruotsin ajan itärajalla.
- Ma 24.4.2006 (sali 104): Dos. Maria Lähteenmäki: Jäämeren houkutus: rajankäyntejä pohjoisilla alueilla.

J. V. SNELLMAN – FILOSOFI JA VALTIO-OPPINUT

Seminaari Tieteiden talolla, Kirkkokatu 6, Helsinki (sali 505) maanantaina 30.1.2006.

- 10.00 Avaussanat prof. Ilkka Niiniluoto.
Prof. Martti Kuikka: J. V. Snellman ja koulukasvatus.
Prof. Pauli Kettunen: J. V. Snellman ja nationalismi.

Lounastauko klo 11.10.

13.30 Prof. Juha Manninen: J. V. Snellmanin pulmallinen yhtenäisyysajatus.

14.10 Dos. Vesa Oittinen: Snellman ja Hegel.

Kahvitauko klo 14.50.

15.30 Prof. Tuija Pulkkinen: J. V. Snellman poliittisena ajattelijana.

16.10 Prof. Juha Sihvola: Snellman ja ulkopoliittika.

Kahvitauko klo 16.50.

17.30 FT Marja Jalava: Snellman ja sukupuoli.

18.10 Prof. Laura Kolbe: Kansan soturi lipunsa päällä, Snellman ja muiston vaalijat

18.50 Tilaisuuden päättäminen.

Järjestäjät: Suomen Filosofinen Yhdistys, Suomen Historiallinen Seura, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomen Oppihistoriallinen Seura, Helsingin yliopiston Tutkijakollegium.

Nuori radikaali J.V. Snellman 1840.

globaaliajan teemat alkoivat olla ajankohtaisia. Koeluento Lahdessa järjestettiin vuonna 1999 ja kun paikalle oli tullut enemmän minulle vieraita ihmisiä kuin tutujani, kiinnostus katsottiin riittäväksi. En-

simmäiset laaja-alaiset, kolmipäiväiset Suomalaiset Historiapäivät järjestettiin Asikkalassa ja Lahdessa vuonna 2000. Esitelmien ja keskustelujen jälkeen Sibelius-talo ja Lahden kaupunginteatteri ovat olleet

Lahteen saapuneiden iltaohjelman suosikkikohteita.

HEIKKI TALVITIE

Kirjoittaja on suurläbetti, Historian Ystävien Liiton puheenjohtaja ja Historiapäivien avainhenkilö.

Lahden kesäseminaari kiinnostaa niin tutkijaa kuin harrastajaa

■ Historian Ystävien Liitto on järjestänyt jo kauan kesäkuun alussa kolmipäiväisiä seminaareja Lahden kansanopiston tiloissa ja sen ohjelman osana. Tällöin on käsitelty ajankohtaisia teemoja tasokkaiden alustajien ja keskustelun muodossa. Vastedes tilaisuus pyritään nivoamaan Lahden talvisten historiapäivien kanssa yhdeksi kokonaisuudeksi. Seminaarin kehittämistä, kuten sen pituudesta ja sopivimmasta ajankohdasta voi esittää toivomuksia esim. liiton sihteerille.

Viime kesän seminaarin teemana oli modernin Suomen rakentumisen sota-ajasta 2000-luvun alkuun. Tieteellisenä johtajana toimi dos. Tuomas M.S. Lehtonen ja käytännön järjestelyistä vastasi Lahden kansanopiston rehtori Ville Marjomäki. Tapahtumaan osallistunut tutkija Anna Halme kertoo ohessa vaikutelmiaan:

LAHDEN KANSANOPISTON jokakesäisen, kolmepäiväinen historiaseminaari jatkaa kansanopistolikkeelle ominaista esitelmöinti- sekä luento- ja valistuspäivien perinnettä. Tunnetut yhteiskunta- ja kulttuurielämän vaikuttajat ja asiantuntijat kertovat siis tutkimustuloksistaan ja meneillä olevista projekteistaan, esittävät kantansa ajankohtaiseen keskusteluun tai pyrkivät herättämään sitä. Kuuntelijoille avautuu tutkimusmaailmassa ajankohtaisia näkymiä. Samalla heille tarjoutuu tilaisuus osallistua keskusteluun niistä.

Historiaseminaarilla on vuosittainen teema. Tarjolla on monipuolisia tietoja ja runsaasti näkökulmia, mikä luo antoisaa dialogisuuttakin alustusten välillä.

En tiedä, miten hedelmälliseksi ja suuntaa antavaksi alustajat ovat kokeneet alustuksen jälkeisen keskustelun oman tutkimuksensa tai muun työnsä suuntimien kannalta. Tähän dialogisuus ja seminaarin rakentumisen kansanopistoille tunnusomaiselle elävälle sanalle luovat parhaimmillaan kuitenkin mahdollisuuden. Tämä voi toimia tietysti myös toisin päin. Kuuntelijana sain jopa jo varsin edistyneessä vaiheessa olevaan väitöstutkimukseeni syventäviä oivalluksia, joiden pohjalta voin terävöittää kysymyksenasettelua ja hioa sitä hienosyisemmäksi.

Alustuksen pienikin yksityiskohta voi olla ratkaiseva. Kyseessä oli Saara Tuomaalan esitelmä suomalaisen oppivelvollisuuskoulun synnystä ja itseymmärryksestä. Oleellisia olivat kansalaisuuden käsitteessä erotetut näkökulmat, jotka toimivat oppivelvollisuuskoulun rakentumisen, toiminta-ajatuksen ja luonteen perustana. Eräs Tuomaalan hahmottamista kansalaisuuden käsittelemisen tavoista oli kansalaisuus sosiaalisena ja symbolisena käytäntönä. Se konkretisoitui esimerkiksi oppivelvollisuuskoulun ajatuksessa modernista lapsikansalaisuudesta ja ympäristöstä kansallisena tilana, jossa lapsi voi esiintyä vain yhteisen kansalaisruumiin muottiin

sovitettuna muiden lapsikansalaisien ja aikuisten keskuudessa.

Kansalaisuuden ehtona oli esimerkiksi lapsen materiaalien resurssien olemassaolo. Ne olivat yksi kansalaisuuden mieltämistävoista. Symbolisena käytäntönä voi nähdä muovaamisen, jolla kansalaisidentiteettiä vahvistettiin. Tämä kohdistui niin yksilöön kuin hänen sosiaaliseen, aineelliseen ja henkiseen ympäristöönsäkin.

Kansalaisuuden symboliset käytännöt avaavat entistä antoisemmin väitöskirjani kysymyksenasettelun grundtvigilaisesta sivistysideasta, kansanopistosta ja sen itseymmärryksestä suomalaisessa yhteiskunnassa vuoteen 1939. Ne tuovat siihen sitä syväkanteellisuutta, joka on kulttuurihistoriallisen tutkimuksen perusta.

Tutkimuksen ohjauksessa ei turhaan korosteta tutkimustyötä prosessina, jonka eteneminen koului tutkijaa ja synnyttää uutta, auttavaa tietoa. Tämä ei onnistu kuin kirjoittamalla ja kysymyksiä asettamalla. Yhtä tärkeää on kuitenkin herkkyys kuunnella. Historiaseminaarin tärkein anti on tutkijaidentiteetin vahvistuminen – kun tutkimus voi hyvin, voi tutkijakin hyvin. Asian voi kuitenkin nähdä myös toisin päin – tilaisuudessa ammattisivistys kehittyä ja saa runsaasti korvan taakse jäävää tietoa, joka voi myöhemmin olla ratkaisevaa tärkeää.

Anna Halme

Paljon uusvanhaa Kotkassa ja Haminassa

■ Historian ystävien syysretki suuntautui 2005 Kotkaan ja Haminaan, jossa oli paljon uusvanhaa, kiinnostavaa nähtävää. Siihen kannattaa tutustua myös omin päin – hurrastamatta aina kaupunkien ohi.

Langinkosken keisarillinen kastusmaja on jokseenkin samas-

sa kunnossa kuin **Aleksanteri III:n** ja hänen **Maria**-puolisonsa – siis Tanskan **Dagmar**-prinsessan – vieraillessa siellä 1880-luvulla. Keisarilliset eivät tosin tainneet juuri yöpyä majan vaatimattomissa huoneissa, vaan vetäytyivät yöksi huvipurrelleen.

Kyminlinna Karhulassa on vasta äsken avautunut matkailulle; **Suvorovin** puolustus suunnitellaan

kuulunut linnoitus oli 1920-luvulla pakolaisleirinä ja sittemmin varuskuntana. Muhkeat bastionit on nyt raivattu näkyville ja niiden kunnostustyö on meneillään. Vanhoille kasarmeille etsitään uutta, ehkä kulttuurikäyttöä.

Kotkan kaupunki on jäänyt monelle moottoritietä pyyhältäneelle tuntemattomaksi. Sieltä löytää edelleen Suomen metsäteollisuuden perustamisajan merkkejä mm. tehtaiden tunnelmallisilla asuntoalueilla. **Hans Gutzeitin** Norjan sa-

Järeää propagandaa kauppaleirien sodassa

Historian ystävät viettivät vuosijuhlaansa perinteisesti **G.Z. Yrjö-Koskisen** syntymäpäivänä 10.12. taannoin sata vuotta täyttäneen SOK:n tuella Helsingin Suomalaisella Klubilla. Järjestöneuvos **Tapio Peltola** esitteli osuuskauppaliikkeen alkuvaiheita runsaan kuvamateriaalin tuella. Aihepiiriä esitellään lisää Lahden historiapäivillä.

Osuustoiminta ja yksityiskauppiat iskivät kiivaasti yhteen talvisotaan asti. Molemmin puolin

ammuttiin järeällä propagandatykistöllä. Osuustoiminnan edistäjät leimasivat yksityiskauppiat kehoa tavaraa tyrkyttäväksi riistäjiksi. Puolustuskannalle joutuneet yksityisrittäjät puolestaan rinnastivat osuustoiminnan – myös sen pellervolaisen siiven – bolshevismiin.

1900-luvun alussa aloittanut osuustoiminta kasvoi nopeasti, mitä propaganda ja valistus varmaan siivittivät. Toki osuustoiminta edusti myös modernia ketjuajattelua. Ehkä osuustoiminnan aatteellinen

kahtiajakokin 1910-luvulla kannusti kilpailussa. 1900-luvun loppupuolella molemmat osuuskauppaleirit ajautuivat kriisiin, mutta saneerattu SOK on nyt noussut kaupan markkinajohtajaksi.

Vuosijuhlissa esitettiin myös dvd-taltiointina Vuoden 1905 uutiset. Suurlakkovuosi olikin täynnä merkittäviä tapahtumia. (JVe)

*SOK:n lehti Yhteishyvä on levittänyt sadan vuoden ajan osuuskauppa-
aatetta.*

Yhteishyvä

Entisajan tyyliin pukeutuneet oppaat johdattivat historian ystäviä Haminan kunnostetuille vailleille. Kuulijoina mm. Aino Ezeonodo, Julia Burman, Pirkko Enäjärvi-Jantunen ja Vuokko Melin.

Merestä nostettu tykki yleisölle avatussa Kymninnassa.

han talomallikin tuotiin vuonojen maasta. Kotkassa on myös kuulu merimiesravintola *Kairo* ja Merimuseota aletaan rakentaa. Laiturissa on jo rivi museoaluksia.

Äskettäin 350 vuotta täyttänyt Hamina vaalii historiaansa. Oppaat pukeutuvat 1800-luvun asuun ja esittelevät ympäräkaupunkia hauskan pikku näytelmän avulla. Linnouitukset on saatu hyvään kuntoon ja keskusbastionista tehty komea, kesäisin katettu areena erilaisille tapahtumille. Ortodoksinen kirkko on myös näkemisen arvoinen. Kahvit nautimme RUK:n sotilaskodissa, jonka monet muistavat upseerikoulun aiempänä ruokalana.

Paljon jäi reitin varrella täydeltä bussilliselta vielä näkemättäkin. Kotimainen päivän retki toteutuu myös ensi syksynä; kohde on vielä avoinna.

Sotasyylly- syystestä yhä suuret näkemyserot

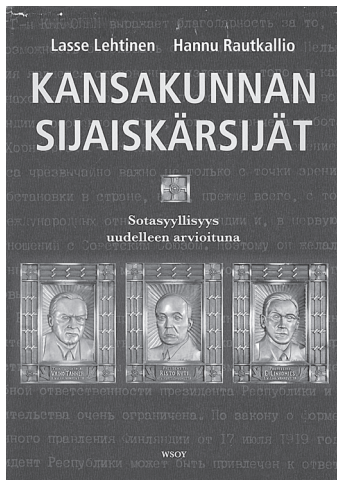
Moni historian ystävä seurasi joko Säätytalossa tai tv-ruudulta 21.11.2006 järjestettyä sotasyyllysyysseminaria. Sen aineistoa on verkossa osoitteessa www.sotasyyllyisyys.fi. Julkaisuakin tapahtumasta on kaavailtu.

Seminaari osoitti, että 60 vuoden takaisesta prosessista on yhä monta näkemystä. Asteikko on jopa leveämpi kuin 1970-luvulla. Silloin katsottiin yleisesti, että kysymyksessä oli välttämättömyys, josta lopulta selvittiin muihin maihin verrattuna melko vähällä.

Asteikon toista ääripäätä edusti seminaarin pääjärjestelijä, dos. **Hannu Rautkallio**, joka on julkaissut aiheesta fil. tri **Lasse Lehtisen** kanssa poleemisen tutkimuksen. Rautkallio korosti, miten oikeusministeri **Urho Kekkonen** oli väläyttänyt "sotasyyllyisten" tuomitsemista jo joulukuussa 1944 – siis paljon ennen liittoutuneiden Lontoon-sopimusta 1945 ja jopa ennen Neuvostoliiton selkeitä vaatimuksia asiasta.

Toista äärilaitaa edusti entinen Venäjän suurlähettiläs **Juri Derjabin**, joka tunnetaan myös nimimerkki **Juri Komissarovina**. Hän totesi Venäjän tarkistaneen virallista näkemystä talvisodasta. **Stalinin** hyökkä-

ys Suomeen ei Derjabinin mielestä kuitenkaan oikeuttanut Suomea ryhtymään 1941 hyvityssotaan. Se rikkoi hänestä paitsi kansainvälistä oikeutta, myös Suomen lainsäädäntöä, jonka osa Moskovan rauhansopimus oli.

Seminaarin suojelija, puhemies **Paavo Lipponen** liikkui avauspuheessaan keskitiellä eli lähellä 1970-luvun näkemystä, joka perustui paljolti **Jukka Tarkan** väitöskirjaan. Tarkka puolusti edelleen tiukasti tulkintaansa. Dos. **Martti Häikiö** puolestaan painotti esiin tulleita uusia tietoja niin Kekkonen kuin **Andrei Zhdanovin** toiminnasta. Kekkonen saattoi toki Häikiön mukaan toimia linjalla ”aloite on puoli voittoa”.

Prof. **Henrik Meinander** muistutti, etteivät Säätöalossa 1945-46 kuulut puolustuspuheet olleet lopullinen totuus – niinhän moni suomalainen edelleen ajattelee. Suomi ei ollut ajopuu, vaan lähti 1941 määrätietoisesti Saksan rinnalle. Historiakuva tarkentui kuitenkin hitaasti.

Professorit **Hannu Soikkanen** ja **Martti Turtola** sekä valtiotieteen tohtorit **Markku Jokisipilä** ja **Mikko Majander** tarkastelivat vaihtelevin näkökulmin **Mannerheimin**, **Risto Rytin**, **Edwin Linkomiehen** ja **Väinö Tannerin** rooleja prosessissa. Ilmeisesti Kremlin päätavoite oli tuomita Tanner – muu oli tähän tarvittua rekvisiittaa. Tohtori **Penelope Evans** kertoi Britannian luovivasta asenteesta prosessiin.

Ministeri **Max Jakobson** piirsi seminaarin päätössanoissa laajan historiallisen kaaren; teksti julkaisiin kokonaisuudessaan **Helsingin Sanomissa**. Erinomainen seminaari toteutettiin monien säätöiden tuella yksityisenä hankkeena. (JVe)

VII SUOMALAISET HISTORIAPÄIVÄT

Asikkalassa ja Lahdessa 9.–11.2.2006

Historiapäivien tilaisuudet ovat maksuttomia ja yleisölle avoimia. Poikkeuksena on torstain kutsuseminaari.

TORSTAI 9.2.2006

- Klo 10** Danielson-Kalmari -kutsuseminaari Asikkalassa. Islam ja Eurooppa, prof. Jaakko Hämeen-Anttila.
17.00 Yleisötillaisuus Vääksyn yhteiskoulun Asikkala-salissa. Arabikansojen historia, suurlähettiläs Heikki Talvitie.

PERJANTAI 10.2.2006

Lahti, kongressikeskus Fellmanni, Kirkkokatu 27.

TEEMAT: Kieli, identiteetti ja kansakunta. Vuoden yritys: SOK.

- 10.00** Suomen Osuuskappojen Keskuskunta – oppamme niukuudesta tavaransauden aikaan, valt. tri Timo Herranen.
10.40 Suomalainen pääoma, pääjohtaja Kari Neilimo.
11.20 Rakennettu liikekuva, SOK:n arkkitehtuuria, Suomen rakennustaiteen museon tutkuspäällikkö Timo Tuomi.
12.00 Lounastauko.
13.00 Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen avaa VII Suomalaiset historiapäivät.
13.20 Vuoden 2005 historiategoksen julkistaminen ja esittely.
14.00 Nationalismin teorialta ja käytännöt, prof. Jussi Pakkasvirta.
14.45 Satavuotias eduskunta ja kansanvallan syveneminen, prof. Hannu Soikkanen.
15.30 Kahvitauko.
16.00 Nationalismin sosiaalinen tausta, prof. Matti Klinge.
17.00 Suomalaisen kansakuntakäsitysten juurilla: Kansallisten yhteisöjen määrittely protestanttisissa maissa 1700-luvulla, dos. Pasi Ihalainen.

LAUANTAI 11.2.2006

Lahti, kongressikeskus Fellmanni, Kirkkokatu 27.

Sali I

- 10.00** Onko kansakunnasta vielä identiteetin lähteeksi? Valt. tri Pasi Saukkonen.
11.00 Suomalaisen yritysten kieli, fil. tri Mika Helander.
12.00 Lounastauko.
Teema: Kylmän sodan aikaiset kansannousut.
13.00 DDR:n kansannousut, prof. Seppo Hentilä.
13.45 Unkarin kansannousu, prof. Anssi Halmesvirta.
14.30 Kansannousut Baltiassa neuvostoajana, dos. Heikki Roiko-Jokela ja prof. Mati Graaf.
15.15 Kahvitauko.
15.45 Ryssänkirkkolaisia vai aitoja suomalaisia - ortodoksinen väestö itsenäisessä Suomessa, prof. Tapio Hämynen.

Sali II

- 10.00** Suomalainen kansallismaisema, prof. Annika Waenerberg.
11.00 Kuva Suomesta vanhoissa kartoissa, dos. Heikki Rantatupa.
12.00 Lounastauko.
13.00 Ruotsinkieliset yrittäjät ja kansallisuuskysymys, dos. Susanna Fellman.
13.45 Turkulainen suomenkielinen liikemiesverkosto taloutta ja kulttuuria modernisoimassa 1920- ja 1930-luvulla, dos. Kari Teräs.
14.30 Globaalin talouskilpailun nationalismi, prof. Pauli Kettunen.
15.15 Kahvitauko.
15.45 Suomen puoluekartta. Suomalaisen puolueiden ja puoluejärjestelmän synty ja kehitys 1860-luvulta 2000-luvulle, prof. Timo Soikkanen.

Sal III

Tema: J. V. Snellman 200 år – tänkare, litteratör, statsman.

- 10.00** Programmet öppnas, fil. mag. Derek Fewster, ordförande i Historiska föreningen. Medborgerlig och politisk frihet. J. V. Snellman som politisk filosof, f.d. chefredaktören Anders Björnsson, Stockholm.
11.00 Snellman och doktrinerna. J. V. Snellman i en europeisk samtid, prof. Nils Erik Forsgård.
12.00 Lunc h.
13.00 Snellman och Sverige, J. V. Snellman och andra svenska publicister, fil. mag. Pia Forssell.
13.45 Snellman och det moderna Europa. J. V. Snellmans resor och intryck, fil. lic. Rainer Knapas.
14.30 Snellman och Finlands folk. J. V. Snellmans uppfattning om den finska etniciteten, fil. mag. Derek Fewster.
15.15 Kaffe.
15.45 Arvet efter Snellman – förlegat eller aktuellt. Paneldebatt mellan föreläsarna. Inledare och diskussionsledare fil. lic. Henry Rask.

För den svenskspråkiga programdagen svarar Historiska föreningen i Finland.

LOPPUKESKUSTELU

- 16.45** Onko politiikalla tulevaisuutta? Paneelikeskustelu, jonka osanottajat ovat vielä avoinna.

